

2011. OKTÓBER 14. PÉNTEK

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 34

DR. BALLA IBOLYA

Cidkijjá sorsa megpecsétlődik

^{34,1}Az Úr igéje szól Jeremiáshoz, amikor Nebukadneccar, Babilónia királya egész hadseregével meg az uralma alatt álló országok minden királyságával és népével ostromolni kezdte Jeruzsálemet és a többi várost. ^{34,2}Ezt mondta az Úr, Izráel Istene: Menj, szólj Cidkijjának, Júda királyának, és mondd meg neki, hogy így szól az Úr: Ezt a várost Babilónia királyának a kezébe adom, és ő fölperzseli azt. ^{34,3}Te sem menekülsz meg a kezéből, hanem minden bizonytalannal elfognak, és átadnak neki. Szemtől szembe látod meg a babiloni királyt, személyesen beszél majd veled, és Babilonba kerülsz. ^{34,4}De azért halld meg az Úr igéjét Cidkijjá, Júda királya! Ezt mondja rólad az Úr: Nem fegyvertől fogsz meghalni! ^{34,5}Békességben halsz meg, és amilyen gyásztűzet gyűjtottak őseidnek, az előbbi királyoknak, elődeidnek, olyat gyűjtanak neked is, és így siratnak el: Jaj, uram! Ezt határoztam! - így szól az Úr. ^{34,6}Akkor jelentette ki mindezt Jeremiás próféta Cidkijjának, Júda királyának Jeruzsálemben, ^{34,7}amikor Babilónia királyának a hadserege ostromolta Jeruzsálemet és Júda megmaradt városait, Lákist és Azékát; mert Júda városai közül csak ezek a megerősített városok voltak már meg.

A vezetőik árulása Jeruzsálemben

^{34,8}Az Úr igéje szól Jeremiáshoz, miután Cidkijjá király egyezséget kötött Jeruzsálem egész népével, hogy hirdessék ki a rabszolgák felszabadítását, ^{34,9}és engedje szabadon mindenki héber rabszolgáját és rabnőjét, és ne tartsa szolgaságban senki júdai embertársát. ^{34,10}Engedelmeskedtek is a vezetők valamennyien meg az egész nép; belementek az egyezésbe, hogy mindenki szabadon engedi rabszolgáját és rabnőjét, és nem tartja tovább senki szolgaságban őket. Engedelmeskedtek, és elengedték őket, ^{34,11}de azután visszakényszerítették a szabadon bocsátott rabszolgákat és rabnőket, és erőszakkal újra rabszolgákká és rabnőkké tették őket. ^{34,12}Ekkor így szól az Úr igéje Jeremiáshoz: ^{34,13}Ezt mondja az Úr, Izráel Istene: Én szövetséget kötöttem őseitekkel, amikor kihoztam őket Egyiptom földjéről, a szolgaság házából, és azt mondtam, ^{34,14}hogy minden hetedik esztendőben engedje el mindenki héber embertársát, aki eladta magát. Miután hat évig a rabszolgád volt, engeddd szabadon! De őseitek nem hallgattak és nem figyeltek rám. ^{34,15}Ti viszont most megtértetek, és azt tettétek, amit én helyesnek látok. Kihirdettétek a rabszolgáknak a szabadulást, és egyezséget kötöttetek színem előtt abban a házban, amelyet az én nevemről neveztek el. ^{34,16}De azután újra meggyaláztátok nevemet, mert mindenki visszakényszerítette rabszolgáját és rabnőjét, akit kívánsága szerint szabadon bocsátott; és erőszakkal újra rabszolgákká és rabnőkké tettétek őket. ^{34,17}Azért ezt mondja az Úr: Ti nem engedelmeskedtetek nekem igazán, amikor szabadulást hirdettetek: ember az embertársának és felebarátjának. Most azért én hirdetek nektek szabadulást - így szól az Úr. Odaadlak titeket a fegyvernek, a dögvésznek és az éhínségnek, és elrettentő példává teszlek benneteket a föld minden országa számára. ^{34,18}Az egyezséget megszegő embereket pedig, akik nem tartották meg az előttem kötött egyezés szavait, olyanokká teszem, mint azt a borjút, amelyet kettévágtak, és átmentek a részei között. ^{34,19}Júda és Jeruzsálem vezetőit, az udvari embereket, a papokat és az ország egész népét, akik átmentek a borjú részei között, ^{34,20}odaadom ellenségeik kezébe, az életükre török kezébe; holttestük pedig az égi madarak és a földi állatok eledelévé lesz. ^{34,21}Odaadom Cidkijját, Júda királyát és vezereit is ellenségeik kezébe, az életükre török kezébe, a babilóniai király hadseregének hatalmába, amely most elvonult innen. ^{34,22}Mert parancsot adok - így szól az Úr -, és visszahozom őket ehhez a városhoz: megostromolják, beveszik és fölperzselik. Júda városait pedig lakatlan pusztasággá teszem!

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jeremiás könyve 34. fejezetének első 7 verséből képet kapunk Nebukadneccarnak, Babilónia királyának júdai ostromáról. A fejezet első verse Jeruzsálemet és a többi várost említi, míg a 7. vers Lákist és Azékát is, mint egyedül megmaradt megerősített városokat. Ez az ostrom, amely a Jeruzsálem elestét megelőző végső ostrom, kb. 2 évig tartott, s valószínűleg Cidkijjá, Júda királya uralkodásának 9. évében kezdődött.

Ezen ostrom eseményeinek leírása, ahogyan az most Jeremiás könyvében előttünk áll, nem követi az események valódi kronológiai sorrendjét: mind a 34,1–7-ben, mind a 34,8–22-ben elhangzott próféciák ezen ostrom korai szakaszára tehetők, amikor a próféta még nem volt börtönben, míg más fejezetek a Jeremiás 34 tágabb kontextusában már Jeremiás fogságára utalnak (pl. a 37,11–15, 32–33. fejezet). A Jer 34,1–7-en belül a 34,2b–5-ben találjuk a király és Jeruzsálem sorsáról szóló jóvendöléseket.

A Jer 34,8–22-ben először utalást találunk arra az egyezsége, amelynek értelmében Jeruzsálem egész népe szabadon engedte héber rabszolgáját és rabszolganőjét, majd az egyezéshez való hűtlenségre, amely abban nyilvánult meg, hogy a szabadon bocsátottakat újra szolgasorsba hajtották (34,8b–11). A 34,13b–22 pedig tartalmazza az Úr szavait, mint a nép engedetlenségére való reakciót.

A szolgák szabadon bocsátásáról szóló egyezés a 2Móz 21,1–4-re és 5Móz 15,12-re utal, anélkül, hogy a szolgálat éveinek számáról említést tenne. Arra nézve, hogy a rendelkezést a jeruzsálemi ostrom idején milyen mértékben hajtották végre, csak találgathatunk, de lehetséges, hogy a rabszolgákat azok szolgálati idejére való tekintet nélkül engedték szabadon, talán azért, hogy ők is részt vehessenek a város védelmében. A szabadon bocsátás az ostrom elejére tehető, míg annak visszavonása és a szolgák visszavétele valószínűleg arra a rövid periódusra, amikor Jeruzsálem ostroma ideiglenesen enyhült az egyiptomiak által nyújtott katonai segítség eredményeként (lásd Jer 37,6–10), amely segítséget Nebukadneccar hamarosan vissza is vert, folytatva Jeruzsálem ostromát.

A fejezet 9. versében nemcsak a הַעֲבָרִי וְהַעֲבֹרִי szavak, hanem a בִּיהוּדִי אֲחִיהוּ אִישׁ kifejezés is hangsúlyozza, hogy a szabadon bocsátás értelmében senkinek nem lenne szabad rabszolgaként dolgoztatni saját honfitársát. Nemcsak az elítélendő a jeruzsálemiek viselkedésében, hogy a szorongattatás enyhülésével rögtön megsértették az egyezséget, hanem az is, hogy tetteik saját egyiptomi nyomorgattatásuk, szolgáltságuk emlékének elfeledését tükrözik. Az egyiptomi fogságra való emlékeztetést nemcsak Istennek a népet bűnével szembesítő szavaiban találjuk (Jer 34,13b–16), hanem többek között a 2Móz 13,3, 14-ben, az 2Móz 20,2-ben, s az 5Móz 5,6; 6,12-ben is. Súlyosbíto körülményként értelmezhető a nép bűnében az is, hogy miután megtértek, ahogyan a 34,15-ben használt ige (שוב) sugallhatja, ismét engedetlenekké váltak, s elfeledkeztek az irgalmasságról. Jeremiás számára a bűnbánat és megtérés a gonosz tettektől való tudatos elfordulásban és Istenhez fordulásban nyilvánul meg, amelynek engedelmisségben, s igazságosságban kellene megnyilvánulnia. Ennek teljes megcsúfolását láthatjuk abban, ahogyan Jeruzsálem népe viselkedik.

Ezt az „áligazságosságot”, „álmegetérést” kéri számon Jer 34,17 az Isten ítéletéről szóló versek bevezetésében. Jer 34,17-ben ezt olvassuk: „Most azért én hirdetek nektek szabadulást”. E szavak a 3Móz 25,55-re való utalásként érthetőek, amely Izráel fiait Istennek Egyiptomból kihozott szolgálóiként nevezi meg. A jeremiási mondat ennek fényében azt vetíti előre, hogy Isten is elbocsátja szolgáit. Ebben a szabadon bocsátásban azonban ítélet következik: a népet, annak vezetőit, beleértve Cidkijjá is, Isten pusztulásra adja át azoknak a babilóniaiaknak, akik visszatérnek és folytatják a város ostromát. A Jer 34,18–19-et valószínűleg az 1Móz 15,9–17 fényében kell olvasnunk. Ábrahámnak az Istennel kötött szövetség idején bemutatott áldozata a jeremiási kontextusban talán azt jelenti, hogy azok, akik Isten szövetségét megszegik, az áldozati állat sorsára jutnak.

Prédikációvázlat

Textus: Jeremiás 34,8–22

A szorongatások idején Jeruzsálem népe látszólag megtér és engedelmeskedik Istennek. Ez az engedelmesség, s a belőle fakadó jó cselekedetek azonban csak ideiglenesek, s amikor a veszély múlni látszik, vagyis amikor az ostrom enyhül, a jeruzsálemiek cselekedetei 180 fokban fordulatot tesznek.

Szorongatások közepette mi is rögtön Istenhez fordulunk, de ahogyan a bajok csak egy kicsit is enyhülnek, könnyen elfeledkezünk Istenről, azt hisszük, minden rendben van. Talán rendben is, de csak ideig-óráig. Egyik napról a másikra élünk, s úgy gondoljuk, minden rendben van az életünkben, mi vagyunk annak urai. Elfeledkezünk megállni, s életünket, annak történéseit nagyobb távlatban látni: elmaradnak hálaadásaink a mögöttünk lévő időkért, elmarad bűnbánatunk is, s elmarad a jövőért való fohászkodásunk is. Nem látunk túl a kisebb dolgokon, nem látjuk Isten távlati tervét életünkkel, vagy nem is akarjuk azt látni. Ha látnánk, kezébe helyeznénk mindent, neki engedelmeskednénk.

Ahogyan a jeruzsálemiek az ostrom enyhülésével ismét csak saját boldogulásukkal törődtek, megfeledkezvén a még mindig jelenlévő veszélyről, s a szegényebbeket még szegényebbé, magukat még gazdagabbá akarták tenni, úgy mi is néha csak a saját boldogulásunkon fáradozunk, még akkor is, amikor már úgymond házunk eleje is ég. A kapzsiság, mint mozgatórugó, felfedezhető az emberi viselkedések mögött minden korszakban.

Napjainkban különösen is nagy jelentősége van ennek. Olyan válságot élünk át, ami az egész világot érinti, s amit évtizedek óta nem tapasztaltunk. Talán nincs rabszolgaság, de van másfajta szolgaság: hitelekkel, kölcsönökkel stb. egymást szolgaságba hajtjuk. Amikor már nyilvánvaló volt a válság, s emberek tömegei jutottak az elszegényedés küszöbére, egyesek még mindig csak a saját meggazdagodásukon munkálkodtak. Még az utolsó percben is, amikor már a ház eleje is égett, saját kincseiket próbálták mentetgetni mások szolgasorsba juttatásának árán. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt, hogy ebben a helyzetben mindannyian egy cipőben járunk. Közösséget kell vállalnunk, megállni és átgondolni, hogy miért tartunk ott, ahol tartunk. Új kezdet szükséges, nagyobb távlatokban való gondolkodás, országhatárokon túlnyúló gondolkodás, olyan szemlélet, amelyben másokat embertársakként, segítségre szoruló teremtményekként látunk.

Ennek része kell, hogy legyen a bűnbánás, s annak belátása, hogy ha Isten kegyelmes velünk, mi sem lehetünk mások embertársainkkal szemben. Hálaadással tartozunk Isten iránt, s mi is az ő ítélete alatt állunk. (Itt gondolhatunk a gonosz szolga példázatára, Mt 18,21–35). Ahogyan Júda népétől teljes engedelmisséget várt Isten, ezt várja tőlünk is. Lássuk az életünket nagyobb távlatokban, s helyezzük életünket az ő kezébe, az ő irányítása alá. Embertársainkban pedig lássuk meg Isten teremtményét, aki felé irgalmasságot és igazságosságot vár tőlünk Isten nemcsak szorongatásban és nemcsak felületességben. A gonoszságtól való elfordulást, s teljes életünk megváltoztatását kell jelentenie megtérésünknek. Ne csak azért legyünk irgalmasok, hogy mi magunk is irgalmasságot nyerjünk. Isten igazán szeretetből fakadó jó cselekedeteket vár tőlünk.